

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

"את אשר תידור - שלם"

לפרשת וישלח (על פי שיעור של פרופ יונתן גרוסמן)

1. בראשית כ"ח, יב: "ויהלם והנה שלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי א-לקים עלים וירדים בו"
  2. בראשית ל"ב, ב-ג: "ויעקב הלך- לדרכו ויפגעו בו מלאכי א-לקים. ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה א-לקים זה ויקרא שם המקום ההוא מחנים"
  3. הושע י"ב ה: "וישר אל מלאך ויכל בכה ויתחנן לו"
  4. בראשית ל"ב, כה-לג: "ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר. וירא כי לא יכל לו ויגע בכף ירכו ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו. ויאמר שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. ויאמר אליו מה שמך ויאמר יעקב. ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל כי שרית עם א-לקים ועם אנשים ותוכל. וישאל יעקב ויאמר הגידה נא שמך ויאמר למה זה תשאל לשמי ויברך אתו שם. ויקרא יעקב שם המקום פניאל כי ראיתי א-לקים פנים אל פנים ותנצל נפשי. ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל והוא צלע על ירכו. על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך עד היום הזה כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה"
  5. מורה הנבוכים, חלק שני, פרק מ"ב: "כבר ביארנו שכל מקום שנזכר ראיית מלאך או דיבורו שאין זה אלא במראה הנבואה או בחלום... וכל ההיאבקות והשיחה הללו במראה הנבואה"
  6. בראשית רבה, עז, ג: "ר' חמא בר' ח אמר שרו של עשו היה"
  7. בראשית כ"ח, כ-כב: "אם יהיה א-לקים עמדי, ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש, ושבתי בשלום אל בית אבי"
  - "והיה ה' לי לא-לקים" כנגד "אם יהיה א-לקים עמדי"
8. בראשית ל"א, יב-יג: "והאבן הזאת ... יהיה בית א-לקים" כנגד "ושבתי בשלום אל בית אבי"
  - "וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך" כנגד "ונתן לי לחם לאכל"
  - "והנה אנכי עמך" - "אם יהיה א-לקים עמדי"
  - "ושמרתוך בכל אשר תלך" - "ושמרני בדרך הזה"
  - "והשבתוך אל האדמה הזאת" - "ושבתי בשלום אל בית אבי"
  9. בראשית ל"ד א-ב: "וואמר שא נא עיניך... אנכי הא-ל בית אל אשר משחת שם מצבה אשר נדרת לי שם נדר עתה קום צא מן הארץ הזאת ושוב אל ארץ מולדתך"
  10. בראשית רבה, פרשה פא: "וואמר א-לקים אל יעקב קום עלה בית אל ושב שם ועשה שם מזבח לא-ל הנראה אליך בברחך מפני עשו אחיך"
  11. ויקרא רבה, פרשה לו: "...תדע לך שכן שהרי אבינו יעקב על ידי שאחר נדרו נתבקרה פנקסו... א"ר אבא בר כהנא בשעת עקתא נדרא, בשעת רווחא שיטפא... א"ל הקב"ה: יעקב, שכחת נדרך קום עלה בית אל, לביתו של אל ועשה שם מזבח לאל הנראה אליך, ואם אין את עושה כן, הרי את כעשו מה עשו נודר ואינו מקיים, אף את נודר ואינך מקיים"
  - אמר ר' שמואל בר נחמן כל מי שהוא נודר ומשהא את נדרו סוף שהוא בא לידי עבודה זרה ולידי גילוי עריות ושפיכות דמים. ממי את למד כולהון? מיעקב אבינו. על ידי שנדר ושהא את נדרו בא לידי כולן. עבודה זרה מניין? דכתיב... 'הסירו את אלהי הנכר'. לידי גילוי עריות מניין? 'ותצא דינה בת לאה...'. לידי שפיכות דמים מניין? 'ויהי ביום השלישי...'. ורבנין אמרין כל מי שהוא נודר ומשהא את נדרו סוף שהוא קובר את

ואתה אמרת היטב איטיב עמך ושמתי את זרעך כחול
 הים אשר לא יספר מרב"
 20. בראשית ל"א יג:
 "אנכי האל בית אל אשר משחת שם מצבה אשר נדרת
 לי שם נדר עתה קום צא מן הארץ הזאת ושוב אל ארץ
 מולדתך"
 21. שמות ל"ג, יב-יד:
 ...ואתה אמרת ידעתוך בשם וגם מצאת חן בעיני. ועתה
 אם נא מצאתי חן בעיניך הוֹדַעְנִי נא את דְרָכְךָ וּאֲדַעַךְ
 למען אמצא חן בעיניך... ויאמר פני ילכו והניחתי לך
 22. בדברי משה
 את אשר תשלח עמי
 ואתה אמרת ידעתוך בשם
 אמצא חן בעיניך
 ויאמר פני ילכו והניחתי לך
 23. בדברי יעקב
 ואשלחה להגיד לאדני
 ואתה אמרת היטב היטיב עמך
 למצוא חן בעיניך
 אכפרה פניו במנחה ההלכת לפני
 24. שמות ל"ג, יב-יז:
 ...וגם מצאת חן בעיני. ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך
 הוֹדַעְנִי נא את דְרָכְךָ וּאֲדַעַךְ למען אמצא חן בעיניך...
 ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן בעיניך... גם את הדבר
 הזה אשר דברת אעשה כי מצאת חן בעיני
 25. דברי יעקב לעשו:
 ...ואשלחה להגיד לאדני למצא חן בעיניך... ויאמר
 למצא חן בעיני אדני... ויאמר יעקב אל נא אם נא מצאתי
 חן בעיניך ולקחת מנחתי מידי... ויאמר למה זה אמצא
 חן בעיני אדני...
 26. בראשית כ"ח-יח:
 ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש והנה מלאכי א-
 לקים עלים וירדים בו וישכם יעקב בבקר ויקרא את שם
 המקום ההוא בית אל-
 27. בראשית ל"ב-לב:
 והוא לן בלילה ההוא במחנה ויאבק איש עמו עד עלות
 השחר וזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל ויקרא
 יעקב שם המקום פניאל-
 28. בראשית ל"ב-כח-כט:
 ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל כי שרית
 עם א-לקים ועם אנשים ותוכל. וישאל יעקב ויאמר
 הגידה נא שמך ויאמר למה זה תשאל לשמי ויברך אתו
 29. בראשית ל"ה ט-יג:
 "וירא א-לקים אל יעקב עוד בבואו מפדן ארם ויברך
 אתו. ויאמר לו א-לקים שמך יעקב לא יקרא שמך עוד
 יעקב כי אם ישראל יהיה שמך ויקרא את שמו ישראל.
 ויאמר לו א-לקים אני א-ל שדי פרה ורבה גוי וקהל גוים

אשתו. ממי את למד? מיעקב אבינו שעל ידי שנדר
 ושהא את נדרו קבר את אשתו שנא'...
 12. בראשית ל"ב ב-ג:
 "ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי א-לקים. ויאמר
 יעקב כאשר ראם מחנה א-לקים זה ויקרא שם המקום
 ההוא מחנים"
 13. ההקבלה בין שני מפגשי המלאכים:
 ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה - ויעקב הלך לדרכו
 ויפגע במקום - ויפגעו בו
 והנה מלאכי א-לקים - מלאכי א-לקים
 וייקץ יעקב... ויאמר - ויאמר יעקב כאשר ראם
 ויקרא את שם המקום ההוא בית אל - ויקרא שם
 המקום ההוא מחנים
 14. מדרש תנחומא (תנחומא, וישלח, ח):
 "...בא מפדן ארם בתנאין שהתנה עמו, הקב"ה לא
 חיסרו כלום. מה עשה יעקב, התחיל פותח איטליסין.
 א"ל הקב"ה: שנדרת לפני שכחת?! ולא כך אמרת אם
 יהיה א-לקים עמדי שלא אעבוד עבודה זרה, ושמרני
 משפיכות דמים, בדרך הזה מגילוי עריות... כיוון שבא
 לארץ שכח אותו נדר. אמר הקב"ה חייך באותן הדברים
 שאמרת לשמרך, בהם אתה נכשל..."
 15. רש"י על פי מדרש:
 "מלאכים של ארץ ישראל באו לקראתו ללוותו לארץ.
 מחניים שתי מחנות: של חוצה לארץ שבאו עמו עד כאן,
 ושל ארץ ישראל שבאו לקראתו"
 16. בראשית ל"ב, נא ל"ג, ב:
 "ויהא לבן ליעקב הנה הגל הזה והנה המצבה אשר
 יריתי ביני ובינך... אם אני לא אעבר אליך את הגל הזה
 ואם אתה לא תעבר אלי את הגל הזה ואת המצבה הזאת
 לרעה... וישכם לבן בבקר וינשק לבניו ולבנותיו ויברך
 אתהם וילך וישב לבן למקומו. ויעקב הלך לדרכו ויפגעו
 בו מלאכי א-לקים..."
 17. בראשית ל"ב יד-טז:
 "ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו אחיו. עזים מאתים
 ותישים עשרים רחלים מאתים ואילים עשרים. גמלים
 מיניקות ובניהם שלשים פרות ארבעים ופרים עשרה
 אתנת עשרים ועיִרם עשרה"
 18. בראשית ל"ג י-יא:
 "ויהא יעקב אל נא אם נא מצאתי חן בעיניך ולקחת
 מנחתי מידי כי על כן ראיתי פניך כראת פני א-לקים
 ותרצני..."
 19. בראשית ל"ב י-יג:
 "ויהא יעקב א-לקי אבי אברהם וא-לקי אבי יצחק ה'
 האמר אלי שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך. קטנתי
 מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך כי
 במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לפני
 מחנות... כי ירא אנכי אתו פן יבוא והכני אם על בנים.

39. בראשית ל"ה כז :
 "ויבא יעקב אל יצחק אביו ממרא קרית הארבע הוא
 חברון אשר גר שם אברהם ויצחק"
 40. פרופ יונתן גרוסמן :
 כל התגלויות המלאכים קשורות זו בזו. בראשונה נודר
 יעקב את נדרו, שם מתגלה המתח שיעקב שרוי בו, בין
 הבריחה מעשו ובין ההליכה חרנה לצורך המשך קיום
 הייעוד של משפחת אברהם. בחרן נגלה אליו מלאך
 המזדהה כאל שאליו יעקב הפנה את נדרו, ואומר לו
 לשוב לארץ ולקיימו. בחזרתו פוגש יעקב מלאכים
 ומשמעות המפגש אתם היא תיחום יציאת יעקב לחרן
 וחזרתו ארצה, וממילא חובת תשלום הנדר. ואף המאבק
 השלישי עם מלאך ה' נועד לרמוז ליעקב את חובת קיום
 הנדר עם חזרתו לארץ כנען, למרות שעדיין לא פגש את
 הוריו.

יהיה ממך ומלכים מחלצוך יצאו. ואת הארץ אשר נתתי
 לאברהם וליצחק לך אתננה ולזרעך אחרוך אתן את
 הארץ. ויעל מעליו א-לקים במקום אשר דבר אתו"
 30. בראשית י"ז, טו-כב :

"ויאמר א-לקים אל אברהם שרי אשתך... וברכתי אתה
 וגם נתתי ממנה לך בן... ויפל אברהם על פניו ויצחק
 ויאמר בלבו הלבן מאה שנה יולד ואם שרה הבת תשעים
 שנה תלד. ויאמר אברהם אל הא-לקים לו ישמעאל
 יחיה לפניך. ויאמר א-לקים אבל שרה אשתך ילדת לך
 בן וקראת את שמו יצחק... ויכל לדבר אתו ויעל א-לקים
 מעל אברהם"
 31. בראשית י"ח, לג :

"וילך ה' כאשר כלה לדבר אל אברהם ואברהם שב
 למקומו"
 32. בראשית י"ח :

"וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו...
 ויקמו משם האנשים וישקפו על פני סדום ואברהם הלך
 עמם לשלחם. וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני
 עשה... ויפנו משם האנשים וילכו סדמה ואברהם עודנו
 עמד לפני ה'. ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם
 רשע... וילך ה' כאשר כלה לדבר אל אברהם ואברהם
 שב למקומו. ויבאו שני המלאכים סדמה בערב..."
 33. בראשית ל"ה, יד-טו :

"ויצב יעקב מצבה במקום אשר דבר אתו מצבת אבן
 ויסד עליה נסך ויצק עליה שמן. ויקרא יעקב את שם
 המקום אשר דבר אתו שם א-לקים בית א-ל"
 34. בראשית ל"ה ז :

"ויבן שם מזבח ויקרא למקום א-ל בית א-ל כי שם נגלו
 אליו הא-לקים בברחו מפני אחיו"
 35. בראשית כ"ח י :

"ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה"
 36. בראשית כ"ז מב-מה :

"ויגד לרבקה את דברי עשו בנה הגדל ותשלח ותקרא
 ליעקב בנה הקטן ותאמר אליו הנה עשו אחיך מתנחם
 לך להרגך. ועתה בני שמע בקלי וקום ברח לך אל לבן
 אחי חרנה. וישבת עמו ימים אחדים עד אשר תשוב
 חמת אחיך... למה אשכל גם שניכם יום אחד"
 37. בראשית כ"ח א-ד :

ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אתו ויצוהו ויאמר לו לא
 תקח אשה מבנות כנען. קום לך פדנה ארם ביתה בתואל
 אבי אמך וקח לך משם אשה מבנות לבן אחי אמך. וא-ל
 שדי יברך אתך ויפרך וירבך... ויתן לך את ברכת אברהם
 לך ולזרעך אתך לרשתך את ארץ מגריך אשר נתן א-
 לקים לאברהם
 38. בראשית ל"ה ח :

"ותמת דברה מינקת רבקה ותקבר מתחת לבית אל תחת
 האלון ויקרא שמו אלון זכות"